

כל שכן דהוה ליה גזירה ואסוריה. אפילו למגלגל במקומו: הרי הוה כרגיל כל אדם. כיון דנדיד לא קט שניה והפליה קאי על ידו חזק כרגילי: מפורש שמעו לך. מרבי יהושע בן לוי: או מבבלא. דשמעו לך משה מלחם לחמיה ודיקת מנה דכר' יוחנן בן טר

כל שכן דהוה ליה גזירה ואסוריה. אפילו למגלגל במקומו: הרי הוה כרגיל כל אדם. כיון דנדיד לא קט שניה והפליה קאי על ידו חזק כרגילי: מפורש שמעו לך. מרבי יהושע בן לוי: או מבבלא. דשמעו לך משה מלחם לחמיה ודיקת מנה דכר' יוחנן בן טר

רבי

היה שכן דהוה ליה גזירה ואסוריה. אפילו למגלגל במקומו: הרי הוה כרגיל כל אדם. כיון דנדיד לא קט שניה והפליה קאי על ידו חזק כרגילי: מפורש שמעו לך. מרבי יהושע בן לוי: או מבבלא. דשמעו לך משה מלחם לחמיה ודיקת מנה דכר' יוחנן בן טר

כל שכן דהוה ליה גזירה ואסוריה. אפילו למגלגל במקומו: הרי הוה כרגיל כל אדם. כיון דנדיד לא קט שניה והפליה קאי על ידו חזק כרגילי: מפורש שמעו לך. מרבי יהושע בן לוי: או מבבלא. דשמעו לך משה מלחם לחמיה ודיקת מנה דכר' יוחנן בן טר

כל שכן דהוה ליה גזירה ואסוריה. אפילו למגלגל במקומו: הרי הוה כרגיל כל אדם. כיון דנדיד לא קט שניה והפליה קאי על ידו חזק כרגילי: מפורש שמעו לך. מרבי יהושע בן לוי: או מבבלא. דשמעו לך משה מלחם לחמיה ודיקת מנה דכר' יוחנן בן טר

רבינו הגאון

רבינו הגאון... (Text continues with halachic commentary)

מיקל

מיקל והבמין מחמירין הלכה כדברי רבי עקיבא וסבר לה כשמואל דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באכל באכילות הוא דאקילו בה רבן אבל בעלמא אפילו בדרבנן ישני בין יודד במקום יודד בין יודד במקום רבים

מיקל והבמין מחמירין הלכה כדברי רבי עקיבא וסבר לה כשמואל דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באכל באכילות הוא דאקילו בה רבן אבל בעלמא אפילו בדרבנן ישני בין יודד במקום יודד בין יודד במקום רבים

מיקל והבמין מחמירין הלכה כדברי רבי עקיבא וסבר לה כשמואל דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באכל באכילות הוא דאקילו בה רבן אבל בעלמא אפילו בדרבנן ישני בין יודד במקום יודד בין יודד במקום רבים

קלוד

קלוד כדקלוד הלכות הוא וקלודים ביה רבנן וכן מוכח כההיא פירק כההיא דהיי"ק (ק"י ע"ג)

קלוד כדקלוד הלכות הוא וקלודים ביה רבנן וכן מוכח כההיא פירק כההיא דהיי"ק (ק"י ע"ג)

קלוד כדקלוד הלכות הוא וקלודים ביה רבנן וכן מוכח כההיא פירק כההיא דהיי"ק (ק"י ע"ג)

הוא

הוא כדקלוד הלכות הוא וקלודים ביה רבנן וכן מוכח כההיא פירק כההיא דהיי"ק (ק"י ע"ג)

הוא כדקלוד הלכות הוא וקלודים ביה רבנן וכן מוכח כההיא פירק כההיא דהיי"ק (ק"י ע"ג)

הוא כדקלוד הלכות הוא וקלודים ביה רבנן וכן מוכח כההיא פירק כההיא דהיי"ק (ק"י ע"ג)

אמר נחמה אלא יום אחד רבי... (Footnote text continues)

א ויבטח בלבו... (ל) לרחיצה, אָבָל אם אינו ראוי, (לא) * אסור משום שאין עושין גרף של רעי לכתלה. ואם נתן כלי תחת דלף שאינו ראוי לרחיצה, (לב) מתר (לג) לטלטלו במים המאוסים שבו * L

שלט כמה דינים פרטיים הנהגין בשבת. ובו ד' סעיפים:

א (א) אין רוכבין על גבי בהמה. (ועין לעיל סימן ש"ה סעיף י"ח מדין הליכת קרונו): ב אין שטין (ב) על פני המים, אֶפְלו (ג) בברכה (ד) שבהצר מפני שקשהמים נעקרים ויוצאים חוץ לברכה (ה) ידמי לנהר. * ואם יש לה (ו) שקשה סביב, מתר דכיון דאפלו נעקרו המים השקה מחזרת אותם למקומם הוי ליה ככלי וליכא למגור ביה שמא יעשה חבית של שטין: ג (ז) אין קטפתון להכות כף אל כף ולא מספקין להכות כף על ירך (ח) ולא קרקדין, גזרה שמא יתקן כלי שיר. וְאֶפְלו להכות באצבע על הקרקע * או על הלוח, (ט) או אחת כנגד אחת קדרה המשווררים, או לקשקש בגאוז לתנוק או לשחק בו בזוג כפי שישחק, כל זה וכו' צא בו אסור גזרה שמא יתקן כלי שיר. * וּלְסַפֵּק בלאחר יד, מתר: הנהג: והא דמספקין וקרקדין האידנא ולא מחזין בהו, משום דמוטב שיחזיו שוגגין וכו'. ויש אומרים דכיון דהוה הכל שירי, דאין אנו בקריאין בעשיית כלי שיר וליכא למגור שמא יתקן כלי

באר הטב

לא גזרו ויבטח שיש לה שפה הנה לית כלי. ג (ז) ולא קרקדין, וכיום מסתמך הנהגה כפי דלף בעשה שאומרים קלוסיס לתורה משום כבוד התורה כיון דלית בה אלא משום שבות. ביה יוסף (ר"מ לא שטין) בשם הרמב"ם (י"ח) וכו' (ג) כ"ה

ה (ח) ויבטח בלבו, ודוקא כשהוא נתון במקום שהוא שם, ומאיים עליו וכו' וכו' שם. סימן ש"ה (ע"פ ל"ד ע"פ ל"ד) עין אקוים: א (ב) בברכה, מוש שאין בה גזרה משום שםא יעשה חבית של שטין, ובכ"ל

באר הלכה

ח * אסור משום שאין וכו'. הנה עקר הטעם באסור להצמידו תחת הדלף הוא, משום שאין מסתלין כלי מוכיני ולא יתנה ובלו בירו להזיז אחר כך מסתמו כיון דאית ביה קצעה ונדאיהא בקרוא (ג) אלא משום דאי הוי שיר לשטות גרף של רעי לכתלה לא הוה פרוי כלל בטול כלי מוכיני כיון שמתר לעיל אחר כך ולישבו וכו' שטום התחבר לבסוף, אבל כיון דמקרא לו דאין עושין גרף של רעי לכתלה אם כן הוי הוא סכנת להתרעה לכתלה שיתנה כחן עם בקביעות ומעתה הוי שפיר בטול כלי מוכיני. (מן אברהם וכו' י"ח) כ"ה יש של 'שמה' (מ"ב פ"ה ט"ז) וכן העמיקו דין זה עוד כמה אחרונים. והנה דין זה העמיק התחבר הרמב"ם (מ"ב פ"ה ט"ז) והטור פליג על זה, ועין קציו (פ"ה) שהאריך כזה ופסק השלחן ארוך בהרכבים. ועין בה"י אדם (מ"ב פ"ה ט"ז) שכתב דמקום ערך גדול יש לספק על הטור דפסק שאפלו באינו ראוי מתר ליתו כלי מחזין. והנה מה שאנו נוהגים לטל בבקר מי הנטיה חוץ כלי אף שהם נגדאי אינם שוטלין לחזק ולא לשנות בהמה כבבאר לעיל בסיון ד', וכן המים אחרונים שוטלין לחזק כלי, על קרחא כהמשך דליה כהטור, ועוד נראה לי דזה לא מתיר אינו ראוי דאין עליהם שום אסור אלא מפני שרות רעה שורה עליהן, ולא מתיר אינו ראוי רק אם הוא קטנה כפי שיתר כן הגג או שיש עליהם אסור על כל פנים דכיון וכו' גבי טבל מדברין שהזכירו הפוסקים: ב * ואם יש לה שפה (כו'), הנה לפרוש רש"י במקרא (מ"א ד"ה ד"ה ל"ה) מסתברא דבית אינו מתר רק כשהפסקה כחצר אבל לא כדשנות הרובים שם וחי' חוץ לאנכע אמית, אבל לפרוש הר"ף (י"ח) שהעמיק השלחן ארוך כוונתו לא בקרא ליה, ודבריו הרמב"ם (מ"ב פ"ה ט"ז) גם כן משמע קצת ודוקא כהנהגה:

ג * או על הלוח או אחת כנגד אחת. עין באורו במשנה בירוש' (מ"ב) והוא מרבות יוסף (ר"מ לא שטין) ודאחרונים, ומפני זה קמה על התוספת הדשן (י"ח) שם שכתב נגד דברי הרמב"ם (מ"ב פ"ה ט"ז) ולפנינו נגדקסא ברמב"ם על הלוח אחת כנגד אחת וכו', ולפי זה אלציל קאי שכתב על הקרקע או על הלוח אחת כנגד אחת וזהו דרך המשווררים, לאסוקי אם הכח פנים אחת על הקרקע או על הלוח לאו קדרה המשווררים הוא, והפס' כזה דלפניו על הלוח וכו' צא בו מהו וכמו שכתב בהרא"ם בפירוש המשנה בסוף עירובין י"ח י"ח, אבל לעולם איכא לך דלהכות באצבע ערקה לאו דרך שיר הוא, וכה שכתב הרמב"ם בפירוש השענוות דיוקא (מ"א פ"ה ט"ז) וכו' צא בו תנועה ערבות, לא כמנה דהוא דרך שיר, וזכנת הרמב"ם כזה כיון דהנה זה רק כפי שלא ידעו אם כן למה לא עשו שם המשה על איזה דבר, ולמה אסר שקיף תנועה ערבות וזהו דרך כבוד יותר לפני כהן גדול כסעם המשתה: * וּלְסַפֵּק בלאחר יד מתר, דין זה כהננו הוא בירושלמי (מ"ב פ"ה ט"ז) כבבאר על האגודל בניעומה ועושין כזה תנועות ערבות (בית יוסף ור"מ לא שטין) וכו' (ג) כ"ה

שער הדין

פ"ה (ג) מרשיי קטות עמוד ב' (ר"מ לא שטין) ואף התוספות ר"מ לא שטין מודה שם בענין חרין דאסור, עין שם: (ד) טור סימן המדור וחרוף (ה) ר"מ וקראש וכו' פ"ה ט"ז (ו) והוא כהננו שלמי (מ"ב פ"ה ט"ז), וער"ך עין דאפלו כימא רכעי לקלא כגון לרשמי עמוד לרבים הא בכל פקום אינו דרך שיר, ומאז אחר

שיר דמלקח דלא ל' (ז) [ג] (יא) "א" וכל שפן שאסור הלט כ"ו (ט), (טו) וקפאשר דהוא זה בשעת הדחק, ער הלולה, רעושי

ה (ג) אין דיון, אין כשהא אכל לקבל כגון התוספות קבוצת דף ב' חוקים נכסין (כו"ג) ו' א"ו רחוק שבת, כ"ע' כמסמין אחר שפאשר ל' (ז) ורעה נזקא דע"ה ה"ו מוקדה, היינו מוכה ה"ו וכן בתשובת אמתות ש' איתא בהגדרו דף פ"ו

לקרין לחברו משנ שיר הוא, אכן לפ' (וכא י"ו ד"ה בראה), כפרו מברים (מ"א) = על טפוח וספוק ו' (ו) ואפלו בטפוח ו' אלא משום הנהג' ממונות (מ) שמא העשנות לכד לפני טענותיהם, אבל לך כנה שכתב (כו"ה) קרשם מאור הגולה

התקנה וכיוצא בזה: ל (ל) לרחיצה. דאין על הפטר היורה (כ"ה) שם מקצה או נולד ויכול לשחתו או לרחץ מפניו, והוא הדין (ט) אם הוא ראוי רק לשחתו בהמה: (לא) אסור משום שאין וכו'. פרש"י אין עושין דבר שימאס על סמך שיתנה המר אחר כך להוציא כגרף של רעי, ואם אפלו יתרעה שאינאר כך ולא יזינוו מקומנו גם כן אסור כמו שכתבו הפוסקים ועין בבאר הלכה (ר"מ א"ח) (לכ) מתר (כו'), היינו אף קדם שנחמלא [אלה רבה (ק"ש)] (לג) ל' ל' ל' וכו'. ודוקא (ט) כשהוא נתון במקום שישבתו כבוצה שם, דמאוס עליו והני כגרף של רעי שהתירו לטלטלו להוציא לאשפה מפני כבודו, אם הוא עומד במקום שישבתו כבוצה שם וכנ"ל כסימן ש"ה סעיף ל"ד עין שם:

לדעת הר"ף והרא"ש ע"כ לרואה, אבל כפי לשון: (ו) כן בעד (ז) אליה רבה (י"ח) כי לשמע מרשיל דבמקו

סס (לה, ב):
 סס (לה, ב):
 ז בפרק כ"ה
 הלכה ט"ז:
 ד"י השמעת
 ו בסיומן שאמר
 (ה):
 שנה בבינה ל"ו
 ז"י:
 סס:
 שנת מ' (ע"א):
 ז הר"ן (סס י"ח)
 לפי (גירסת)
 הר"ף"ק שם,
 ירמב"ם בפרק
 ונת הלכה ה':
 ביאה ל"ו (ע"ב)
 בגמרא:
 ז בפרק כ"ג
 הלכה ז':
 ז שם (הלכה ה')
 עליו (בי"ה ט"ה)
 ז בשם רבי יונה
 ז הוא, וברנן דבי
 שם דלפניו דבי
 סתרא ליה קו:
 עט עמוד ט"ז:

ה דרמ"א

יעה ל, א:
 ח ריש פרק
 י"ז (סס ד"ה)
 (ק"ל):
 עעמוד:

מהרש"א

(בריש סוף)
 ז אין רובבין
 לעיל סיומן ע"ה
 ז ע"ק כ"ז
 בע"ה ב' אין
 .ואולי רק בדעת
 בסיומן והנה א"ח
 ט עובדת, משותפת
 סיון ק"ב (קט"ו).
 דפסוקים של שני
 ס"ר חמש חשיך
 ד"ל י"ל חמה
 סת"מ:
 סת"מ ז וי"ב
 וסא יתקן כ"י
 המסקנן ומקדין
 ז לומר א"ח קודם
 ע"ן חסות שער
 ס סיון ל"ו:

יב שאין עושין. פירוש, עיקר הטעם דאין מנטלן כלי מהיכנו, אך אי הוי שרי לעשות גרף לכתלה הוי שרי ליתן כלי תחמי, דהרי מותר אחר כך לשפכו, אלא מפני שאין עושין גרף, אם כן בשנותן הכלי לא יעשה כדי להיות גרף ולהזיאו, אלא שיעמוד לשם, והוי מנטל כלי מהיכנו (יס של שלמה

סס סיון ז): יג מותר לטעמו. ודוקא כשהוא נתון במקום שהוא שם, דמאזי עליו, וכמו שכתבו סיומן ש"ח סעיף ל"ו ל"ו:
 שלמי א ו"א מרקדין. ולכבוד התורה מותר לרקד בשמחת תורה (מהר"ק שורש ט ע"ג כ"ב עמוד תקנ"ד"ה וכתב): ז אהת כנגד אהת. וכן פסק ב"ס של שלמה (בי"ה ס"ה סיון ז). ואל"כ דאיתא פרק קמא דיומא (יש, בן דהוי מתיין לפני כהן גדול באלבוע נדרה, שאני התם שהיו מתיין להקילו ולא הוי קול של שיר, כמו שכתוב ריש סיומן של"ח, כן נראה לי, ולכן כתב דרך המשוררים:

ג אין מטפחין להבות כף אל כף ולא מספקין להבות כף על ירך א' ולא מרקדין גזירה ב' שמה יתקן בלי שיר וואפילו ב' להבות באצבע על הקרקע או על הלוח או ב' אחת כנגד אחת בדרך המשוררים או לקשקש באגוזו לחינוך ב' או לשחק בו בוגד ברי שישתוק כל זה וכיוצא בו אסור ב' גזירה שמה יתקן בלי שיר ולספק בלאחר יד מותר: הנה ב' והא דמסקין ומרקדין האדנא ולא מחינן בהו משום ב' דמוטב שיהיו שוגגין וכי' ויש אומרים דבזמן הזה הכל שרי דאין אנו בקיאין בעשיית כלי שיר וליכא למיגור שמה יתקן כלי שיר ג' ב' דמלתא דלא שכיח הוא ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל:

(ד) הדלף ראוי לרחיצה. זה לשון הרמב"ם (שבת כה, ד). והטור (עמוד הק"א) כתב עליו ולא נהירא וכו'. וזו"ל ז"ע למתן דברי הטור, דהא בפרק כירה (שבת דף מ"ג ע"א) מוקמינן לה גדלף הראוי דוקא, כי היכי דלא תיקפו הא אסור לנטל כלי מהיכנו ונראה לי למתן, דהא איתא בפרק משילין (בי"ה ז') כי רמיח דאביי לזוף, פירוש הדלף נפל על הרחיים שלו והוא עשויה צטיט וגימוחים מפני הגשמים ולא היה מספיק לכלים הצריכים תחת הדלף, אהא לקמיה דרבה אמר ליה זיל עייליה לפוריין להתם דליהו כגוף של רעי ואפקיה. ימיג אביי וקא קשיא ליה וכי עושין גרף של רעי לכתלה. אדחכי נפל כי רמיח דאביי, אמר חמי לי דעברי אדמרי. ונראה דהרמב"ם שכתב כאן שאין עושין גרף של רעי לכתלה, סבירא ליה כאביי, דאף על גב דאמר חמי לי דעברתי על דברי רבה, דרך אמינות אמר כן, אבל לדינא לא הדר ביה. וכן כתב ב"י בסיומן ש"ח (עמוד ט"ז ד"ה והרמב"ם) בשם ר' הרב המגיד (סס). ועל כן אמר שאם המים אינם ראויים אסור, דהוה ליה גרף של רעי. ואף על גב דבפרק כירה איתא דבעינן דלף הראוי מוטעם דאם לא כן הוה ליה מנטל כלי מהיכנו, כולה חדא היא, דטעם איסור מנטל כלי מהיכנו הוא דהוה ליה כבונה, כיון דאסור לנטל הוא ליה כבונה בנין בזה, והיינו משום דאסור

כמה דינים פרטיים הנוהגין בשבת. וכו' (סעיפים: א' אין רובבין על גבי בהמה: (הנה) ועין לעיל סיומן ש"ח (סעיף י"ח"ה הנה) מתיין הלכה (ק"ל) קרון: ב' אפילו ב' להבות באצבע על הקרקע או על הלוח או ב' אחת כנגד אחת בדרך המשוררים או לקשקש באגוזו לחינוך ב' או לשחק בו בוגד ברי שישתוק כל זה וכיוצא בו אסור ב' גזירה שמה יתקן בלי שיר ולספק בלאחר יד מותר: הנה ב' והא דמסקין ומרקדין האדנא ולא מחינן בהו משום ב' דמוטב שיהיו שוגגין וכי' ויש אומרים דבזמן הזה הכל שרי דאין אנו בקיאין בעשיית כלי שיר וליכא למיגור שמה יתקן כלי שיר ג' ב' דמלתא דלא שכיח הוא ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל:

לנטלו. ולא מועיל כאן גרף של רעי, כאביי דהוה ליה לכתלה. חוה שכתב ב"י (עמוד הק"א ד"ה ומ"ח ריש) בשם הר"ן (בי"ה ב' ד' דטר דאין) הטעם משום מנטל כלי מהיכנו. והב"י (סס) כתב בשם הר"ן דהרמב"ם נתן טעם אחר, והוא תמוה מאל דבעינן דמרווייה חד הס, דזה הלוי בזה, כמו שכתבתי. ועוד הקשה ב"י (סס ד"ה ו"א) להרמב"ם שכתב ואם נתן כלי תחת הדלף מותר לנטלו, אם כן אמאי הולכרנו בפרק כירה למוקמי גדלף הראוי משום איסור (ביטול) כלי מהיכנו, ממילא בלא ראוי אסור משום (מנטל) כלי מהיכנו, הא באמת אין מנטל כלי מהיכנו, כיון שמוחר לנטלו אם נתן. ומתוך כך נכנס לתירוט. ולענין נראה דלא קשה מידי, דכיון דאין כאן איתר טלטול אלא באם עובר על איסור זה שאנו חושבין אותו מנטל כלי מהיכנו, דאסור לעשות לכתחילה גרף של רעי, לא מהני לזה מה שיש לו איתר אם יעבור. ולא דמי למה שכתוב שם בגמרא (שבת ג' ע"ב) דלא דלף הוא מנטל כלי כו' כיון דאם עבר ותקנו לטבל בשבת מותר, דהתם העובר הוא על איסור אחר, דאסור לתקן בשבת הטבל ואיכיו עובר ותיקן, נמלא דהעבירה היא על איסור תיקון, לא על איסור טלטול, מה שאין כן כאן דהעבירה היא שפועל לכתלה גרף של רעי כדי שיוכל לנטל, בזה איסור (מנטל) כלי מהיכנו קיים, דהוא מנטל על כל פנים הכלי מהיכנו לענין טלטול לכתלה. זו דעת הרמב"ם שכתב הטעם משום אין עושין גרף כו' לכתלה. והא דלא זכרו בפרק כירה רק הטעם של מנטל כלי מהיכנו, לפי שלא מיירי שם מענין שפיכת הדלף לחוץ, רק מענין העמדת הכלי תחת (הדלת) [הדלף] י"י, ואסורו בשביל בטול כלי מהיכנו כיון שאחר כך אסור לשפכו, שאין המים ראויים. וכי תימא שיהיה איתר מחמת גרף של רעי, לזה כתב הרמב"ם כאן שאסור לכתלה, כי הרמב"ם קאי על השפיכה לחוץ. אבל הטור סבירא ליה כרבה דאין בזה איסור גרף לכתלה, כיון שכבר הגשמים מולטין צבית, וכמו שכתבו החוספות בפרק משילין שם (ד"ה חתי), וסוגיא דפרק כירה היא אליבא דאביי, כמו שכתוב שם דאיתחיה אביי לרב יוסף, ועל כן הוה ביטול כלי מהיכנו, כמו שכתבו להרמב"ם. ואין קיימא לן כרבה, כדמשמע בפרק משילין דאביי הדר ביה, ואם כן אין כאן ביטול כלי מהיכנו, דמותר לשפכו משום גרף של רעי, ועל כן פסק כאן דאין צריך שיהיו המים ראויים לרחויה. כן נראה לי בישב דבריהם. ולענין הלכה פסק כאן הרמב"ם:

שלמי (א) (אפילו ב' להבות באצבע על הקרקע או על הלוח או ב' אחת כנגד אחת בדרך המשוררים או לקשקש באגוזו לחינוך ב' או לשחק בו בוגד ברי שישתוק כל זה וכיוצא בו אסור ב' גזירה שמה יתקן בלי שיר ולספק בלאחר יד מותר: הנה ב' והא דמסקין ומרקדין האדנא ולא מחינן בהו משום ב' דמוטב שיהיו שוגגין וכי' ויש אומרים דבזמן הזה הכל שרי דאין אנו בקיאין בעשיית כלי שיר וליכא למיגור שמה יתקן כלי שיר ג' ב' דמלתא דלא שכיח הוא ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל:

ג' אין מטפחין להבות כף אל כף ולא מספקין להבות כף על ירך א' ולא מרקדין גזירה ב' שמה יתקן בלי שיר וואפילו ב' להבות באצבע על הקרקע או על הלוח או ב' אחת כנגד אחת בדרך המשוררים או לקשקש באגוזו לחינוך ב' או לשחק בו בוגד ברי שישתוק כל זה וכיוצא בו אסור ב' גזירה שמה יתקן בלי שיר ולספק בלאחר יד מותר: הנה ב' והא דמסקין ומרקדין האדנא ולא מחינן בהו משום ב' דמוטב שיהיו שוגגין וכי' ויש אומרים דבזמן הזה הכל שרי דאין אנו בקיאין בעשיית כלי שיר וליכא למיגור שמה יתקן כלי שיר ג' ב' דמלתא דלא שכיח הוא ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל:

יצאנו בריחמיו
 הוצאנו מפני שאין זרון גאל
 חנון נושאי

→

ספר שבלי הלקט השלם

כולל פסקי דינים והלכות, גם חרושים מגאונים קדמונים,
ופירושים על מאמרי חז"ל (גם פירושים על תפלות השנה
והגדה של פסח, וטעמי כל המנהגים ויסודם ומקורם)
חברו

רבינו צדקיה ב"ר אברהם הרופא ז"ל
בתחלת המאה הראשונה לאלף השני
היה סמוך וצפון בכתב יד עד כה, הוצאתו לאור
בפעם ראשונה, ע"פ כתב יד ישן נושן, עם תקונים
עפ"י השוואה עם כתב יד שני, ועם הקדמה בראשו
אני

שלמה באבער
מלבוש
(נוסח השער מרפוס וילנא תרמז)

ספר
שבלי הלקט הקצר
נרפס בווינצואה שנת ש"ו

נרפס מחדש במהדורה מפוארת באותיות מאירות עינים
בתוספת אלפי מראי מקומות והפניות
הערות ופענוח המקורות

יבא לאור על ידי זכרון אהרן
בתיבת הירושלים השנייה

בשביל שיפשר. ואפילו כרד ושלג לא נאסרו אלא לרסקן ביד, דהא קתני סיפא אבל נותן הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה ואינו חושש.

י"ג אומרים¹⁰² שהנוטל ידיו בשבת צריך לשומרן עד כדי שיהיו סמוכין לינגב ואחר כך יקנחן במפה שמא יבא לידי סחיטה. ובעל התרומה (סי' רמ"ד) כתב דמותר, שאינו מתכוון לליבון, ובהדיא אמרינן (שם קמז.) אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן, הלכה מסתפג אדם באלונטית ומביאה לתוך ביתו, ולא חיישינן שמא יבא לידי סחיטה.

ל כתב רב צמח גאון זצ"ל (הלכות פסוקת קמו),

מטר היורד בשבת ויום טוב אע"ג דמאתמול לא היו עבים מותר לרחוץ בהן ולשתות מהן, דאסיקא (עירובין מו.) מיא בעבים מינד נידי ולא הוי מוקצה, השתא דאתית להכי מיא באוקינוס מינד נידי ושרי. תניא נמי הכי נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הם כרגלי כל אדם.

שבולת פו

ואם ראוי לתת מלח ותבלין בשבת בין בכלי ראשון בין בכלי שני. תשובה זו מצאתי בשם הר"ר שמחה משפירא ז"ל¹⁰³, על המלח שנתנו ביורה מרותחת במזיד בשבת, איני רואה בה טעם לאסור, לא מטעם דהוי ליה דבר שיש לו מתירין, ולא מטעם שאור ותבלין דלטעמא עבידי היכא דלא יהבו טעמא בטלו כשאר אסורין, כדמוכח בפרק גיד הנשה (חולין צט.) שאור של חטים שנפל לתוך עסת חטים כו',

דין מוח ליתן מלח ותבלין בשבת כשביל או כרכוס ותבלין הצובעים ובשול אחר בשול

102. כן נמצא בתשב"ץ קטן סי' כ"ח בשם המהר"ם.
103. הביאו הב"י בס"י ש"ח.
104. ע"י בט"ז סי' ש"ח סקט"ו ובמאמר שם, וע"י בית ישחק גאטניו על הרמב"ם הלכות מאכ"א פט"ז ה"ג.
105. עד כאן הועתק בב"י סי' ש"ח.

אילו היה בה לעלות באחד ומאה היה בטל, אילו לא היה בו כדי להחמיץ, וכל זה וזה גורם כך הוא. שאור של חולין שנפלו לתוך העיסה ונצטרפו והמצו, דקים לן זה וזה גורם מותר (ע"ז מט.). ואין לך זה וזה גורם גדול מזה¹⁰⁴, דמסתמא נמלח בערב שבת, אבל לא נמלח כל צרכו. ומטעם דבר שיש לו מתירין אין נראה לאסרו שהרי נחבטל קודם שנעשו איסור על ידי בישול, כרב נחמן דהוא בתרא דאמר צריך מילחא בישולא כבשרא דתורי¹⁰⁵ (שבת מב.). ואפילו בכלי ראשון לא בשלה, ומשעה שנימוח נחבטל, ומלח שלנו מלח רכה היא ומתבטלת בקדרה, כדאיתא בפרק משילין (ביצה לט.).

ומה שכתבת מכיטול איסור לכתחלה אינו ענין לכאן, שהרי קודם היה היתר ועל ידי תערובות אוסרו. ומה שכתבת לא ידעינן אם דוקא גבי אמירת אינו יהודי אסרו בכדי שיעשו, והא היהא דפרק קמא דשבת (יח.) לא תמלא אשה עססיות וכו' [נ"א נוסף: כיוצא בו לא ימלא נחתום חבית של מים וכו'], ותני בהו ואם עשה כן למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו, ולא מיירי באינו יהודי. ומפרש בירושלמי דתרומות (פ"ב ה"א) מכיון שאתה אומר המתן למוצאי שבת בכדי שיעשו, כמי שלא נהנה מחמת שבת כלום.

ותבלין אסור ליתן בכלי ראשון, אבל בכלי שני מותר, דתנן (שבת מב.) האלפס והקדרה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין, אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי. ר' יהודה אומר לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר, והלכתא כתנא קמא. ירושלמי (שם פ"ג ה"ה) מהו ליתן תבלין מלמטה ולערות עליהן מלמעלה, ר' יונה אסר עירוי ככלי

ראשון הוא. חי שבשיל בו ואח אמר ר' יסה תנ יוסי בר בון, דה: לך למימר דכלי בכלי ראשון א לערות תחילה ו התבלין, אבל

מיהו צריך עי עליו מ היראים (סי' רעד) מותר. וזה לשון שאוכל תותים ו ציראסי וזולתן, בבגדיו או במפה אם יצא דם מהנ מצמר ובין מפשו הפירות לית

ועוד כתב דאי בישול א ויש דבר המתבש אדם שלא ליתן במקום שהיד סו כמו כן אצל האג ואם עשה כן חי

106. הביאו בב"י והאגור סי' תפ"ד וע"י בנשמ"א שהג שו"ת רב פעלים ו ע"י בעץ חיים דליתחוס בית השח כלל ג' סי' ט', וב סי' ל'.
108. כן כתבו גם במג"א סי' ש"ד גמור, ומותר רק ל 109. האורה ח"ב

ס פ ר

תולדות שמואל

חלק שלישי

קובץ גדול (והרבה חידושי דינים מאשר חנני השית) על
החריג מצות דאורייתא ושבע מצות דרבנן מסודרים על סדר
הפרשיות ומספרם סובב והולך על שימות הרמב"ם והרמב"ן
והסמ"ג וזכרונם לברכה. וזה החלק כולל המצות של פ' יתרו
ורובו מחזיק ה' שבת בניאור רחובות הלכות קבועות
כמסמרות נטועות מסודרים על סדר הליש מלאכות בסדר נאה
ומתקבל והרבה חידושי דינים בענין המצאות חדשות שונות
שהמציאו בזמנינו הנוגעים לה' שבת ובסוף הספר הצגתי.

קונטרס אחרון

על ספרי תולדות שמואל חלק ראשון וחלק שני תוכו רצוף
הערות רבות הן משלי והן מאחרים וגם כללים חדשים והוספות
רבות על ספרי הגיל חלק ראשון וחלק שני

כל אלו הוברו יחדיו בעזרתו יתכ"ש מאתי הצעיר באלפי ישראל:

מאיר בלאא"מ מו"ה שמואל הלוי שליט"א

מאיר בלאא"מ מו"ה שמואל הלוי שליט"א

תולדות מצוה ללב שלא לעשות מלאכה בשבת אב למ) המוציא מרשות לרשות שמואל

תולדות מצוה

לכולא יונא כדלקמן צערך כר אלא אפי' אם לא הי' דולק גיב היו מוקלה כיון שמויחד עכ"פ לאיפור וכיל סגס הנופחה הקצוב צכוחל סקס פוחמין וסיגרין את הלעקטער גיב מוקלה היא ועיב אפי' צטעה שאין הלעקטראל פתוח והיא דולה שלא ידלק הלעקטער צציתו כסיפתחו כח הלעקטער צהפאצריק אפיר לקגור צעדו ע"י הנופתח הקצוב צכוחל דנהי שאין נטלעל הנופתח ומוקוס למקוס ומיזו הרי כצר כתצאר לעיל צקי' ל"ז ס"ב סגס מוקלת הכלי שהיא מוקלה גיב אפור לכדנד חח פסוט וכמדומה סכסכלים צזה הרצה צ"א (כן כ"ל פסוט)

כאילו היא מהלך ומיזו כתב ס"ס להחמיר היכי דאפטר אצל לס נפקק מחמת חיזה קלקול מלדד סס פנועתה אין עליו תורת כלי כלל או עכ"פ כדן מוקלה מחמת חיב שאינו ניטל אפי' ללורך גויזו וצדן הנופתח פעורכין צזה הזייגערס כתב סס שהמיוחדים להמורה פעות הגדולים וודאי דמוקלין כיצרו וחולי דדינס אפי' כדן מוקלה מחמת חיב אצל הקצועין צהזייגעלעך הקטנים יס ללדד ולומר סכדונים כדן הזייגערל עלונו ומיזו כתב להחמיר גס צזה אפי' הנופתח עלונו היא גיב סל כסף או זהב דהויל סכסיט: **מזוזה**. הנופתח סצת צקי' פ"ח סיק ל"ח אות ז' נוספקא ל"י צנוזה פעדיון לא נקצעה אם מותר לטלעלה כי מוקהמא מקפיד עליה מלעשות צה שוס דצר כדי שלא הפקול *ולעניד כיון דמותר עכ"פ לקרות צה וע"ז וודאי אין מקפידין דכיחל ל"י לאינס וכו' כי הקריאה עלונה מלוה היא והמוזה חינה נפקדת צכך ע"כ אין להרהר צזה ואס נפלה צצצת ועל הדלת שהי' קצועה נוספקא ל"י גיב כיון פנועתה עכ"פ להחזירה להקצועתה ככ"ל צדלתות הצית ולעניד גיב לא דוני נטעס הי"ל כיון שהקריאה צעלס מלוה היא והיא רלויה לכך [כן כ"ל]: **מחמ**. נחט פלמה המיוחדת לתפירה מותר לטלעלה ללורך גופה כגון ליטול צה את הקיז וכיו"צ וכן ללורך נקומה ואס ניטל חודה או החור קלה סוב אין תורת כלי עליה ואסורה אפי' ללורך גויזו אפי' יחדה וצבעי לאיזה תשמיס ומחט חדשה שלא נקצה עדיין מותר דזונן דנמנך עלה ולינו נוקצה כלל אלא מיחדה כמות שהיא לנעילת הקיז וכדומה (שריע ס"י פ"ח ס"א וצנוסאי כלים סס) והנופתין הנקראים פטעקנאדל אינה נאסרת צטלעול אפי' ניטלו סניהס ראשה ומודה [פרמ"ג צקי' כ"ג היא סיק ט"ו]:

דמי גשמים. כתב הפרמ"ג צפתיחה כוללת צדיני מוקלה אות כיע שאפור לטלעלן אם ירדו צצצת או ציוט אמנס הנזר ישראל הציא צצס תסוצת הגאונים ס"י רמ"צ דמוחרין צין צצתיה צין צרחילה אפי' לא הי' ענים וצבעי וכן הציא צצס זכור לצצרהס חי"א (עיין מנחת סצת ס"י פ"ח ס"ק כ"י כתב ס"ס להתיסצ צדצר *ולעניד וודאי דתסוצת הגאונים מוכריע דצרי הפרמ"ג וכפי הנראה וודאי אישהמועית" להפרמ"ג מללא הציאו כלל): **מכבדות**. סוכצדין צזהס את הקרקע מותר לטלעלן (שריע ס"י פ"ח סמ"ט ועי"ס צנג"א

וצאחרונים דלפיי"מ ס"ב לכצד אפי' צית אפי' ללורך גויזו): א מותר ליגע צה אפי' צקי' רע"ז ס"ג וצ לעיל ס"י ל"ז ס"ב ס"י כ"ד סמ"ז: **מנע** מותר לסמוטו צצצו סנלכחו לאיפור סל הדפוס (שריע חלק ציאור הלכה מהדפוס כיון שאנ ל"ז ערך מנעל) ו לורך אחר) ואס כ נפקדו סניהס אעפי' ***מסרק**. הנה צ"ס סנלכחו לאפור סכ"ז צנוסרק הנויזו המוקרות סמוחצין סמוחקין צהס לפע כיון שאינו עומד נ מותר גס צצצת ע כאן פ"ד (ככ"ל ס"י) |כן כ"ל]: **מעות**. הו ממוקלה מחמת חיבו [צ"י צקי' ס"י וצשריע לתלותו צלוואר צתו (כ"ל סל"ג נחכוון צחו) אינו מועיל |מ אפי' לא נחכוין לכ כיון שראוי עכ"פ איפור וניטל ללור כדי לקמור צה צו זהב צצה לא צחו ככ"ל פכיעל ללורך ולעטל געלד הנקר מחמת חקרון כ"ס מ"א צ"י וס"י ל"י סין נעורד צצמיס מרי והחילה כצר נחרו ד"ן מוקלה מחמת ו כיון שמויחדים עכ"י אצל אם החולה ע לומר דנועתה מוה

וצאחרונים

Oyerkakh, Shelouah Zekher

(12)

ספר

מנחת שלמה

הלק שני

כולל

שאלות ותשובות בירורי ענינים

וחקרי הלכות

בעניני או"ח ויו"ד

אשר השאיר אחריו ברכה

מרת הגאון

רבי **שלמה זלמן אויערבאך** זללה"ה

ראש ישיבת קול תורה

מכון "אוצרות שלמה"
מעוה"ק ירושלים תובב"א
תשנ"ט

כח. זרעים שטמנם לענין מוקצה

במג"א סי' ש"א סק"ב הקשה על המחבר שזוהי את דבריו בסימן ש"י ס"ב לענין היטים שזרעם בקרקע דשירי ואינם מוקצה אף אם היה דעתו להשרישם עיי"ש¹ ועיין בנתיב חיים עיי"ש, ועיין סי' מתנה טובה על מסי' שבת. ולענין מה שהמג"א הקשה על השו"ע היה צריך להקשות על הערוך המובא בתוס', אולם על הערוך י"ל דלעיל מיירי שאחר הוציאם מן הקרקע, ואף דהיה מוקצה מחמת איסור הלא ר"ש לא ס"ל מוקצה (רק יש לחקור א"כ הא אסחיניהו ג"כ וצ"ע), משא"כ המהבד דבמוקצה מחמת איסור הלא פסק כר"י א"ו דמותר להוציאם מן הקרקע. ואולי י"ל דבסי' ש"י קאי רק לענין טלטול אבל אינו מוציאם מן הקרקע וצ"ע. גם אמרתי לחלק דשאני בסי' ש"א בצנזון ולפת הואיל והם נתוספים ע"י לחלוטית הקרקע ולכך אם היה דעתו לחברם ושישתרושוי כאלו הם כבר מחוברים לקרקע משא"כ חטים בזה שבדעתו רק להשרישם אין זה נחשב כנשתרש לענין זה שהמוציאם יהיה חייב משום תולש ודו"ק וצ"ע.

→ ד. כט. מים הנוטפים ממזגן

לדעתי בודאי מוקצה המים הנוטפים מהמזגן שזה ודאי נולד. ועיין בספר החשוב "ברכת רצה" להגאון רצ"ה אורנשטיין זצ"ל שהאר"י לברא פירוש הגמ' (ערוכין מ"ה ע"ב) מ"א בעיבא מינד ניידי והקשה שהמים הבאים מעננים שלא היו בערב שבת היו צריכים להיות אסור משום נולד, ויש על זה הרבה תירוצים, אבל כאן במזגן בודאי אסור שהרי לא היה מקודם כלום. וידוע דעת הגאון מטשעביץ זצ"ל שאוסר להכניס מים למקרר כדי לעשותם קרח משום שאחר כך יהיה עליהם איסור נולד, אולם לענין אין איסור נולד כשעושה ממים קרח ורק כשעושה מקרח מים אז יש איסור נולד. אבל במזגן שכאילו הוא עושה יש מאין שהרי עושה מדבר שכאילו אינו כלום מים, בודאי הוא נולד ומוקצה. וכן קרח המתהווה בתא ההקפאה אפשר דהוי נולד ומוקצה, דרק בעשיית קרח ממים יש מקום להסתפק כיון שהמים נשתנו למצב שאינו נקרא לא אוכל ולא משקה, אבל במזגן שעושה מים בודאי הוא נולד ומוקצה.

ומה שכתב לחלק בין מים שנוטפים ממזגן לזיעה שעל גבי החלון או על כלי שהוציא מהמקרר בימות הקיץ, על פי דברי החזון איש סימן מ"ז ס"ק כ"א, דאין על זה שם טלטול כיון שבטל לחלון או לכלי, נכון הוא. **L**

שם בשו"ע דמוקצה מחמת חסרון כיס הוא רק בדבר שמלאכתו לאיסור, שזה חשוב מאד בהך כללא דחסרון כיס, שהרי בגד חשוב מאד וכדומה שפיר מותר לטלטל בשבת, וגם לא נזכר שם שאם ייחד לו מקום מחמת חשיבותו ומקפיד שלא לטלטלו כלל כשעון קיר וכדומה, שאפילו אם מלאכתו להיתר מ"מ הואיל ומייחד לו מקום ומקפיד לא לטלטלו כלל שגם זה בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס. גם בעיקר הדבר חושבני שהבית מאיר סובר רק דמזה שמייחד לו מקום מוכח שמקפיד עליו ומתיר משום כך לטלטל כיס של מעות לצורך גופו ומקומו, ועל זה הוא שכתב "שהרי עינינו רואות דאין אדם מקפיד עליו לייחד לו מקום" וגם הרי לפעמים מניח בו גם דברים אחרים, אבל בידוע שמקפיד עליו מחמת חסרון כיס לא לטלטל כלל וגם לא לצורך דבר אחר יתכן שאף גם הוא מודה דחשוב מוקצה מחמת חסרון כיס וא"כ לא מוכח כלל מסעיף א' שבסימן ש"ח דלא כהבית מאיר.

כו. טלטול פמוטות כשכבו הנרות ביה"ש

מה ששאל אם כבו הנרות לפני צאה"כ, האם שרי לטלטל את הפמוטות כיון שלא חל עליהם שם בסיס לדבר האסור. במנחת שלמה עמוד ע"ח ד"ה אבל, הבאתי בנוגע לכללא דמיגו דאיתקצאי שזה רק כל בין השמשות ולא מקצתו אך הקשיתי דא"כ למה אמרו בגמרא ביצה דף ל' ע"ב שצריך לומר איני בודל כל בין השמשות, וכתבתי בדרך אפשר דמוקצה מחמת מצוה חמור יותר. והנה מוקצה זה של הנרות שמדליקין ומקבלין על ידם את השבת ברור שזה רק חומרא יתירה שהחמירו מפני כבוד השבת שהרי אפילו האשה שכבר קיבלה את השבת יכולה עדיין לבקש מאחרים שלא קיבלו את השבת לעשות עבורה כל מלאכה (אגב יתכן דלפיכך לא נעשה מוקצה בקבלת שבת אף שחמור יותר מביה"ש² הוא מפני שעדיין אפשר לעשות מלאכה על ידי ישראל כמבואר בסוף סימן רס"ג)³, והאחרים מותרים בכל מיני מוקצה ובל"ט מלאכות ומ"מ החמירו עליהם שלא לטלטל ולא ליגע באותן פמוטות. ומסתבר שזה הכל מפני כבוד השבת לראותו ממש כמוקצה לשבת. וכיון שכן אפשר לומר שלגבי אותן פמוטות בלבד מתחשבים כאילו הוקצה בתחילת השבת ונאסר לכל השבת, וקשה לומר שאותם פמוטות יהיו אסורים בטלטול רק לפני שבת והיו מותרים מיד אחרי האכילה ובשבת עצמה יסירו אותם מהשולחן גם כשאין דולקים ע"י אחרים שלא קיבלו עליהם את השבת.

1. עיין בש"ש"כ פסק ר' הערה ויד.

2. עי' בש"ש"כ סי' הערה ה' שכתב דשירי וכו' בתקנים ומילואים. ועי' במנחת חיים סי' י"ג.

בעוהשי"ת

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)

הלכות מוקצה

*

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - שי"ב)

*

כל אלה חוכרו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה
ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, סי' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ז"ח, וש"ס

ברוקלין נ.י. - אלול תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

סימן שב"ד

שאלה - מי שלומד "שימוש" להורות על שאלת מראות [להבחין בין דם לדם] והכין לעצמו מראות שונים להתלמד מתוכם אי מותר לו לטלטלם בשבת (ולעבור עליהם).

תשובה - מותר. דאף שעד בדיקה בעלמא (משומש) הוא מוקצה שאינו ראוי לשום תשיש מחמת לכלוכו [ואינו עומד להתכבס ולחזור להשתמש בו], מ"מ בכה"ג שהוא הכינו להתלמד עליו, לגביה אינו מוקצה [ובנוגע אנשים דעלמא לפמשי"כ הטור"ז סוס"י ש"ח דחפץ של עני שאינו ראוי לעשיר הווי מוקצה לעשיר א"כ העשיר מתארח בביתו של העני, לפי זה בנידונינו הוא מוקצה לשאר אנשים שמחוץ לביתו, אבל בביתו מותר, ומסתבר דאם השאלו לאחר כדי להתרגל במראות הדמים שגם אצלו אינו מוקצה].

☆☆☆

סימן שב"ה

שאלה - מי גשמים שירדו 'בשבת' אם → הן מוקצין.

תשובה - אינן מוקצין [ומסתבר דדינם כמושקין דמותר לטלטל אפילו שלא לצורך כלל]. כתבו האחרונים ש"גשמים" שירדו בשבת אינם מוקצה, מדיוצא משו"ע (סי' של"ח ס"ח) וכמו שכי' המ"ב שם (סק"ל) ובסי' ברית אברהם (סעליב, בהלכות אות ס"ד, דמיא בעיבא מינד ניידי), וכן מביא בס' כף החיים (סי' ש"י סקנ"ב וסי' שצ"ז סקנ"ו) משם השבה"ל ותשו' רבי צמח גאון ושיירי כנה"ג ומהריק"ש, והובא נמי בס' נזר ישראל (סי' ל"ח ח"ג אות

☆☆☆

(ובפרט עדים של זמנינו שנעשו מתחילה לשם כך), רשאני התם בכלים שלימים דאמרינן דבטלה דעתו אצל כל אדם, וזה לא שייך כאן דאדרבה כן הדרך לזורקו לאשפה [גם ראיתי מי שדן דליהוי בסיס להדם שעליו (להסוברים דאפילו אם ניתן עליו בשבת מ"מ כל זמן שהמוקצה עליו הוא בסיס, ובפרט שזה מקומו המיוחד של המוקצה) ונסתייע מס' אשל אברהם מהדו"ת סוס"י ש"ט) דמטפחת-אף אינו בסיס לצואת האף משום שאין כוונתו שהלכלוך יהיה שם דייקא, וזה לא שייך כאן דאדרבה ענינו שיהיה שם דייקא שיוכל לברר אם היא נקיה מדם].

מיהו אם נוגע לאותו היום (להתיר עונה דליל שבת) י"ל דמותר על סמך היתר ס' שערים מצויינים בהלכה (פח-כא) הנ"ל דמצות עונה דוחית איסור מוקצה, כעין מש"כ המג"א בסי' תצ"ח דמצות כיסוי הדם דוחית איסור מוקצה, אלא שאנן כתבנו למעלה לדחות הראיה.

ופשוט דאם כבר הובא לפני המורה דמותר לטלטלו להאשפה ולהוציאו מעל פניו מטעם דמאוס עליו והוי כגורף של רעי, וגם משום כבוד הבריות.

ואולי דאם הוא הולך לשאול ממורה הוראה שמצניע כל העדים כדי ליתן בהם שימוש למורה הוראות הדינים דאינן מוקצין שלמעשה אינן נורקין וע' בדברינו בסי' שלאח"ז מנידון זה.

ואולי שאם נוגע למצות עונה או לטבילת מצוה יש לדון להקל על פי הפוסקים המחירים לטול מוקצה בשביל קיום מצוה [עמג"א סי' תצ"ח סק"ל ובחיי"א (סו-כו) ובדברינו בסי' י"ח], מיהו בפשטות זה אינו אלא מכשירי מצוה וגם אינו בעידניה.

☆☆☆

כ"ח), שו"ר שדברי השבה"ל מתשו"ר רצ"ג כבר הובא בב"י (סוסי"י ש"י), וכל זה דלא כמשמעות הפמ"ג (בפת"כ הלי' יו"ט ח"ב פ"א אות כ"ט) דמי גשמים בשבת מוקצין, ועשו"ת ברכת רצ"ה (סי' ע"ג), והנה בס' מנח"ש (סי' פ"ח סק"ד) לאחר שמביא ד' הפמ"ג וד' הנז"י כתב שיש להחיישב בדבר שהנז"י לא הביא ד' הפמ"ג, אבל בס' תולדות שמואל (דף קצ"ז ע"ב) כ' דודאי דתשו"ר הגאונים מכריעים דברי הפמ"ג (וכפה"ג, אישתמיטתיה מדלא הביאו) עיי"ש, וידוע הכלל שכללו שבמקום שהאחרון לא ראה דברי הראשון אמרינן אילו הי' רואהו לא הי' חולק עליו עש"ך חו"מ (סי' ל"ג), ובפרט שיסוד ד' תשו"ר הגאונים הוא על פי מסקנת הגמ' במס' עירובין (דף מו). דמיא בעיבא מינד ניידי, ומה שכתב הפמ"ג על פי התוס' ריש ביצה (דף ב. ד"ה בא), הוא רק להווי אמינא של הגמ' שם, ועוד ש"ל דאף התוס' (ואחריהם הפמ"ג) לא כתבו זה להלכה אלא לדוגמא, לידע מהו נולד גמור (דמודה רבי שמעון לאיסור) את"ל דמיא בעיבא מיבלע בליעי (אבל אנו נקטינן דמינד ניידי), וכן כתבו בשו"ת בנין שלמה (סי' י"ט) ובשו"ת באר משה (ח"א סי' כ') ובשו"ת אגרו"מ (ח"ה) ובס' שלמי יהודה (פ"ג) דגשמים אינן מוקצין, וכעת ראיתי בס' מקור חיים לבעל חו"י ז"ל (סוסי"י ש"י) שלאחר שמביא מבעל שבה"ל להיות, סיים עלה "ושיש לפקפק בהוראה זו" עכ"ל, וסתם ולא ביאר צד פקפוקו, ולהלכה נקטינן להקל כנ"ל.

והטעם שאינן מוקצין משום דחזיין לרחיצה ולשתיה, ואף שבזמנינו בעיירות הגדולות שום אדם לא ישחמש עם מי גשמים לשום דבר, ובפרט מאחר שכבר ישנו לכל אדם מים (בשפע גדול) הבא מצינורות העיריה המרכזית (ומה דחוי לבהמה חיה ועוף הלא אסור להשקותם לבעל חי שאין מזונתן עליו) מ"מ כיון דשם משקה גמור עלה (הראוי לבני אדם) מה שאין הדרך להשתמש עמו זה אינו מפקיעו מתורת

מאכל ומשקה (כיון שראוי למילתיה כמו מקדמת דנא).

ל

☆☆☆

סימן שכ"ז

שאלה - שלג שנפלה בשבת אם הוא מוקצה.

תשובה - אינן מוקצין. לפי מה שכתבנו בסיומן הקודם דגשמים שירדה בשבת אינן מוקצין, ממילא שכמו כן נמי שלג שירדה בשבת, שמקורו של שלג הוא ממי גשמים הנקפאין דרך ירידתן.

ואין לומר דשלג גריעי ממי גשמים והוא מוקצה מחמת דלא חזי למידי (משא"כ גשמים דהם כמים דעלמא) ודינם כאבנים וצורות, דזה אינו דשפיר חזי לשימוש ע"י שיטלם לבית ויניחם שמה זמן מה עד שתומס ותחא למים, ומותר לעשות כן בשבת ולשתות או להשתמש אח"כ בהמים, ואין בו משום נולד, לפי מה דקדק דבשבת אינו אסור אלא נולד גמור, כדקדק דשברי כלים שעודן ראויין למלאכה או לשימוש אחרת אינו מוקצה בשבת, ולא אסרינן משום נולד [וודק לרסקן בידים אסור משום 'מוליד' דמחוי כבורא מים הללן], וכן רשאי לשומם לתוך כוס של מים ע"ד שימוסו ויתפכו למים וישתה מהם, גם חזי לעשות ממנו 'מקוה', ועוד דחזי כמות שהוא למשחק הילדים (לפי מה דנקטינן בס' ש"ח סמ"ה דמותר לשחוק בכדור) ועומדת לכך ועוד שראויין לטבול בהן ידיו (הצריכין נטילה) ע' במ"ב (סי' ק"ס סקנ"ח), וכ"ה בס' מקור חיים לבעל חו"י ז"ל (סי' ש"כ סי"א) דאף אם ירד השלג בשבת מותר לפנותן ואף מותר להשתמש בהן באותו השבת (וציין להבריו בסיומנים של"ח של"ח שנ"א), ועמג"א (סי' שצ"ז סק"ג) ובס' מנחת שבת (בשיוה"מ סי' פ' סק"ט), וכל שכן

כשנפלה מערב שבת י כלל, שכבר היו מוכני בשו"ת נשמת שבת ח' נמי בס' אשל אברהם אינו מוקצה שראוי לי' מים כנהוג ליתן לאווזו שמצד זה יש לדון על בבתינו (ועופות דעלמא) בס' תולד"ש (דף רא ע' (שאינו מוקצה) וכ"ה ב' אינו **שוב** נחזורתי שבשו' בס' כ"ב אות שנפלה בשבת הוא מוק' עיי"ב, ולא הביא רא"י, ו (וצ"ע שבס' טלטולי ג' אינו מוקצה), אמנם כמו דשלג הוא מוקצה, וחשנ העולם דשלג הוא מוקצ' ביותר (כמו ברוסיא) ש קפוא על פני הארץ מע למה שכתב המג"א אבל שעל פני הכאר (כמובא ח"ד סי' רמ"ז), אבל שבמדינתנו העומר ל נפילתו) במשך זמן קצר, ני"ר העיר שאולי שמה דשלג הוא מוקצה היינו ונתלכלך באופן שת **ובתשו"ר** הגרשז"א ז"ל י כ' שאפשר ע' השמים עננים בשבת ולא אפשר דשלג מוקצה כז' וכנראה דלדידיה בכה"ג הם, וזה דלא ככל הגי פון בכך, ועוד צ"ע דכל אחד

כשנפלה מערב שבת שאז אין בהם חשש מוקצה כלל, שכבר היו מוכנים מבעוד יום (וע"ע בדברינו בשו"ת נשמת שבת ח"ד סי' רמ"ז), והלום ראיתי נמי בס' אשל אברהם (תנינא, סי' שיי"ב) דשלג אינו מוקצה שראוי ליתנו לעופות במקום שחיית מים כנהוג ליתן לאוחזות דוקא שלג עיי"ש נאלא שמצד זה יש לדון עלה בזה"ז שאין לנו עופות בבתינו (ועופות דעלמא אין מוזנתן עלינו), וכ"כ בס' תולד"ש (דף רא ע"ב) דשלג דינו כמי גשמים (שאינו מוקצה) וכ"ה בס' שש"כ (טז-מד) דהשלג אינו מוקצה.

שוב נתעוררתי שבשו"ת אגד"מ (או"ח ח"ה בס' כ"ב אות ל"ז) כ' בפשטות דשלג שנפלה בשבת הוא מוקצה דהוי נולד, ואינו כגשם עיי"ב, ולא הביא ראיה, ולא כ' טעם לחלק ביניהם (וצ"ע שבס' טלטולי שבת מביא משמו דשלג אינו מוקצה), אמנם כמדומני שכ"ה סגנון דעלמא דשלג הוא מוקצה, והשבתי דאולי מה ששגור בפי העולם דשלג הוא מוקצה היינו במקומות הקרים ביותר (כמו ברוסיה) ששלג שנפלה היה נשאר קפוא על פני הארץ משך כל החורף דאז דומה למה שכתב המג"א שאסור לשבור בשבת קרח שעל פני הבאר (כמובא בדברינו בנשמת שבת ח"ד סי' רמ"ז), אבל זה לא שייך בשלג שבמדינתנו העומד לימס (ולהנטל ממקום נפילתו) במשך זמן קצר, וחותני הרה"ח מוהרש"א ניי"ו העיר שאולי שמה ששגור בפומא דעלמא דשלג הוא מוקצה היינו שלג שירד מכבר ונדרס ונתלכלך באופן שתו אינו ראוי למידי.

ובתשו' הגרשו"א ז"ל שבריש סי' טלטולי שבת כ' שאפשר שאם (פתאום) נתקשרו השמים עננים בשבת ולא היה דעתו עליהם כלל אפשר דשלג מוקצה כאבנים וצרורות יעו"ב, וכנראה דלדידיה בכה"ג גם מי גשמים מוקצים הם, וזה דלא ככל הני פוסקים הנ"ל שלא חילקו בכך, ועוד צ"ע דכל אחד יודע שעלול שפתאום

יתקדרו השמים עבים וירדו גשמים או שלגים, ובפרט בזמנינו שחוזי הרועטע"ר כבר יודעים מראש שירדו גשמים ובני"א חושבים על זה [ולעיל בס' רצ"ג (בנוגע דואר שהגיע לישראל בשבת מחוץ לתחום) הבאנו מהמ"ב בס' תקט"ו (סקע"ב) דנכרי שהביא לעצמו פירות מחוץ לתחום אינו מוקצה לישראל אף שלא ידע מזה, דרק אם הדבר הוא שלו ולא הביאם י"א דהו מוקצה דכיון שלא הביאם אסוחי אסחי דעתיה מיניה, ואף להרמ"א שם שמחמיר מ"מ מודה אם ידע מזה מאתמול והיה דעתו עלה] וע"ע בדברינו בס' שלאחר זה מזה.

וע' בדברינו בנשמת שבת שם מהו לגרוף השלג בשבת (במרא וחצינא), ומהו לעשות כדורי שלג.

סימן שכ"ז

שאלה - מים הנוטפין מן עירקאנדישין →
האם מוקצין.

תשובה - מוקצין. כמש"כ בס' מנחת שלמה (ח"ב סי' י"ח אות ה') דמים הנוטפים מן העירקאנדישא"ן מוקצין שזה ודאי נולד (אבל מי זיעה שעולה על החלונות בימות החורף וקרח שעל המאכלים שבפריזע"ר אינן מוקצין דבטילים להתלון ולהכלי), ודן שם למה מי גשמים שירדו מעננים שלא היו מערב שבת אינן מוקצין (דלכאורה זה הוי נולד גמור, דבזה לא שייך לומר מיא בעבים מינד ניידי כעירובין דף מו:) ומביא בזה מס' ברכת רצה, וכ' שיש ע"ז כמה תירוצים, אבל עכ"פ מי העירקאנדישא"ן ודאי נולד גמור הוא יעו"ש, אבל בקובץ אסיפה חכמים (באיאן, גליון ב' ע' קס"ה) יצא חכ"א לחדש להיות שנקטינן שמי גשמים אינם מוקצים ומסתימת הדברים היינו אף מי גשמים מעננים שלא היו מערב שבת על כרחך צריך לומר דמה

מקדמת
האם הוא
שכתבנו
שירדו
נמי שלג
מי גשמים
א מוקצה
גשמים
רות, הוה
לביחור
למים,
להשתמש
מה דקו"ל
כדקיי"ל
לשימוש
שום נולד
דמיחוי
לחוך כוס
נתה מהם,
חזי כמות
טינן בס'
מדת לכך,
יין נטילה)
מקור חיים
אם ירדו
להשתמש
מים שלי"ז
ק"ג) ובס'
וכל שכן

שאמרו מיה בעבים מינד ניירי היינו אפילו כשעדיין הם בשלב המוקדם בשעה שהמים מתאדים והם עדיין בצורת הלחות שבאוויר (קודם שעלו לרקיע ונוצר מהם עננים), וממילא שכמו כן נמי מי העירקאנדישא"ן שהמים נוצרו מהלחות שהיו מוקדם בהאוויר עכ"ל, ולא נראה לענ"ד דאף את"ל כוונתיה בסברתו לגבי מי הגשמים שלא היו כאן עננים מער"ש (שפשטות הדבר לא נראה כן אלא מיה "בעיבא" דייקא קאמרו) היינו משום דודאי שמי הגשמים שיורדים בשבת כבר היו (לחותם - אדוותם) באוויר העולם (שאי אפשר שבזמן קצר כזה בשבת זו עצמו יוצרו האדים ויעלו לרקיע ויתהוו לעננים ויתהפכו לגמים וירדו הגשמים לארץ, משא"כ במי העירקאנדישא"ן יתכן שרק היום בשבת נעשה אויר העולם לח (מחמת החום השורר בעולם) ודוק [אלא שלפי זה יתכן שמי העירקאנדישא"ן הנוצר כליל שבת באמת אינו מוקצה שלחות זה מסתמא כבר היה באויר העולם מפני השבת ודוק (אלא שכאמור פשטות משמעות הדברים שרק מיה "בעבים" מינד ניירי, לא מיה שבאוויר העולם] ודוק בכל זה, ולאח"ז ראיתי נמי כן בס' חוט שני (גי'קצ) דמים היוצאים מן העירקאנדישא"ן אסורים בטלטול והשתמשות בשבת דהוי נולד גמור, וע"ע בס' שולחן שלמה (סי' ש"י אות כ"ו-ב) ובס' מאור השבת, ובקובץ בית אהרן וישראל (גליון צ"ו ע' קכ"ג) אי מוקצין, וע"ע בדברינו בשו"ת נשמת שבת ח"ו סימנים קמ"א קמ"ב קמ"ג.

סימן שכ"ח

שאלה - מה דין של 'משחה' (קריעים בלע"ז).

תשובה - משחה נזולי אינו מוקצה אם יש חולה או קטני-קטנים בתוך הבית, וכמו כן נמי במשחה שבתוך שלחופית (טא"ב בלע"ז), ואפילו בוואזאלין

המיקל יש לו על מה לסמוך. בדרך כלל יש שני איסורים להשתמש עם משחה, חדא משום איסור ממרח (כשמישמו וממרחו על המכה) [ע' בדברינו בנשמת שבת ח"ה מסי' ש"ג ולהלאה] וכמשחה המרפאית יש גם משום איסור רפואה [ע' בדברינו שם] וע' בדברינו בחלק זה סי' ר"ז שבעלמא תרופות מוקצין, אם לא כשיש חולה בתוך הבית מערב שבת, וממילא שהמשחת מוקצין, ויש סברא שחשיבי ככשמל"א (כיון שמצד עצמן ראוין לתשמישן רק איסור שבת רביע עליהו להשתמש בהם) וממילא שמוחה לטולטלן לצוגומ"ק, ויש סברא שהן מוקצין מחמת גופן כיון שתשמישן הוא כילוין כמו עצי הסקה ביו"ט (ע' גמ' מסי' שבת דף קכד, וש"ע סי' תק"ב, ובדברינו בס' רצ"ז), ובסי' הלכות מוקצה להגרש"ב קאהן שליט"א (ע' 207) מביא דמשחה כגון וואזעליין או דעצעטיין דדינו ככשמל"א שאין לו שימוש לצורך גופו (דחלו במחלוקת אם מותר עכ"פ לצורך מקומו) ויש כמקצה מחמת גופו, וכ"כ בס' דיני מוקצה (ע' פ"ח) דמשחה וואזלין, וכן קרם ידים הוי מוקצה מחמת גופו כיון שהוא מתכלה בשעת השימוש על כן אין לה שם כלי.

והנה"ל לא שנא בין משחה עבה למשחה נוזל, דהגם דבמשחה נוזלי ליכא איסור ממרח, מ"מ עדיין יש בה איסור רפואה.

אלא שנפק"מ כמי שיש לו תינוקות קטני קטנים שלאחר קינוחן רגילין לשום עליהם משחה נזולי כדי שלא יקבלו דלקת (דייפער-רעש בלע"ז) וידוע דקיי"ל דצרכי קטן דינם כצרכי חולה שנפל למשכב שמתרין בכל מידי (דאסור בעלמא משום) דרפואה, ויעויין בדברינו בנשמת שבת ח"ה סי' שני"ג וסי' הע"ד.

מיהו באמת אף משחה 'עבה' יש היתר להשתמש עמהן לתינוקות כשידקדק שלא למרח ובדרך שינוי עמ"כ בנשמת שבת ח"ה סי'

ש"ג שני"א וסי' תע"ג, וע"ע בד שיש מקום להקל למרח מי כשידקדק להבליע כל המירו שלא ישאר ממנה שום ממש שכתבנו שם בס' שני"ו שיש על המערידין (העמעראודים ורועזעלין כשרוצה לקנח עצנו למרח (ולהשוות, אויסגראדן עוד שם).

וכן משחה שבתוך שפופרו רבוזה אפשר לזלף הנ השפופרת למקום המכה (או התינוקות) (כמש"כ בנשמ"ש וממילא שמתסבר דאי

וכ' שם בס' דיני מוקצה לשטיפת כלים הוי מוקצה שהוא מתכלה בשעת השימוש כלי, מיהו לענ"ד דלמילתייהו אם הוא שימוש המותר, ו לשטיפת כלים אין חשש מ להקדק למרח בשוה על כל הכלים, ועוד דבכלל לא בריר: שכלה והולך מן העולם אין שנ יבואר בס"ד

סימן שכ"ח

שאלה - פושקע ריקנה שולחן ביהכ"נ מעות).

תשובה - פושקע שי מוקצית מחמ לטלטלה אפילו לצוגומ"ק ריקנה דינה ככשמל"א

(ז) אפילו אי שרי ליה בהמתה ודוקא אם צריך לאפרו או אם צריך למקום המתה, כל"ל: (ח) אבל אם היה האיסור עליו לבד, נראה דהיינו מערב שבת היה האיסור [עליו] לבד ונעשה בין השמשות נשים לדבר איסור, או לא מהני מה שיניח בשבת דבר היחר גם כן

עליו, אבל אם בשבת הונח עליו דבר איסור, הואיל ובין השמשות לא התקלפו הוא ליה מוקפה לחצי שבת וקיימא לן [סעיף ג] דאין מוקפה לחצי שבת, אלא שכל זמן שהאיסור מונח עליו אסור בטלטול, על כן מותר להניח עליו דברים של היחר חסונים מן האיסור ומטלטלם, כן נראה לי:

מותר (מ) לנבש הבגד ד' להסיס בטל אלו חלל אם שבת בו מעות (נ) מותר לטלטל הבגד דלא אמרינן דכל הבגד נעשה נשים למעות ד הואיל ואין המעות על עיקר הבגד (ז) חלל הין לנבשו בשבת מיישין (ח) שמה ילא בו כדלעיל סימן ש"ח [סעיף ג] ועיין לעיל סימן קס"ז ח' אם שבת כיוצא אלו בשבת מה דיו: ח' ב"ל' שיש עליו דבר האסור ודבר המותר מותר לטלטלו (ט) כגון מחתה שיש עליה מבעוד יום ח' אפר שמותר (י) לטלטלו (יא) לכסות בו רוק או צואה ויש עליה גם כן שברי עצים שהם אסורים בטלטול מותר לטלטל המחתה כמו שהיא

ובגין ד' מדבר המותר (יב) השוב מדבר האסור אבל אם דבר האסור חשוב יותר מדבר המותר בשל אצלו ואסור לטלטלו (יג) וטעם היתר מלשול זה בשום ד' דלא אפשר למינקט קישטא לחודיה (ד) אפילו אי שרי ליה (ט) בהמתה: (ז) או אם צריך למקום המתה כמו שנתבאר לעיל סימן ש"ט (ח) ואם אינו צריך אלא לנוף המתה לא יטלטלנה כמו שהיא אלא יא (ט) יעקר האפר ושברי העצים במקומם וישול המתה: הנה (י) וכן אם יכול לנער האיסור לחוד ינערנו ולא יטלטלנו עם היחר (יא) וכל זה לא מיידי אלא שהיה היחר עם האיסור מצדו יום (ב) חלל אם היה האיסור עליו (ג) לבד (אלו מותר) (לא) מהני מה שהניח אלו היחר (ד) בשבת:

L

לקוח מהיהו דמוכני, ח"כ הכא נמי אם אפשר לנער צריך לנער, והיו יודע, דגבי מוכני כתבו התוספות [שבת] דף מ"ד [ע"ז ד"ה אין] דאפילו הניח עליה מעות בכונה מותר לטלטל השדה, כיון שאין המעות על עיקר הכלי, ואם כן הוא הדין בנים תפור צבגד, והא דנקט רמ"א שבת היינו דלכתילה אין להניחו בתוכו דהיישין שמה ילא בו. ועוד נראה לי דאם הניח בתוכו מעות מדעת אסור להכניס ידו בו, דעל כל פנים היום נעשה בסיס, ועוד, אמרינן בגמרא [שם] דמוכני בזמן שהיא נשמטת י"ח הוי כלי צפני עלמא, ואין גוררין השדה בזמן שיש מעות על המוכני, ומוכני היינו דף שהשדה מונחת עליו, וכן כתב בהגהות אשר"י [שם פ"ג סימן כ ד"ה מוכני], ואם כן הכי נמי אם כים מלא מעות קשור צבגד אסור לטלטל הבגד, כיון דהסיס הוא כלי צפני עלמא. והוא הדין כשים מעות צביעה שתוך השלתן אסור לטלטל השלתן אלא אם כן יש עליו גם דבר המותר י"ח, כמו שכתוב (סט"ו ע"י) [סעיף ט. ועיין] בתשובת מהר"מ [מורחנינו], דפוס קיימא [סימן קע"ב] [קע"ג] ח' אפר שבוותר. חלל אפר שהוסק בשבת אסור לכלי עלמא, דהוי דבר חשם שלא היה בעולם, עיין סימן תל"ח סעיף ט"ו. ונראה לי דאם נתערב אפר שהוסק בשבת באפר של חמול, בטל ברוב, אע"ג דקמה בקמה מקרי לה בלח ובעי שמים, כמו שכתבתי י"ח, סימן (תכ"ג) [תנג] סעיף ג' [ס"ק ו], מכל מקום הכא כיון דעיקר האיסור מדבריהם אפי' ברובא. ודוקא שלא היה ניכר י"ח קודם שנתערב, כמו שכתבתי סימן ש"ח סוף סעיף ב' [ס"ק ה] [הוא הדין איסבה, עיין סוף סימן ש"ח [סעיף זב וס"ק עט]: ד' דלא אפשר אינו חשוב לדידיה לא מקרי חשוב, כן הוא בגמרא [שבת מ. א.], והוא הדין איסבה, עיין סוף סימן ש"ח [סעיף זב וס"ק עט]: ד' דלא אפשר צמינקט. משום דשברי עינים היינו שברים קטנים או פחמין קטנים שאי אפשר לטול האפר מבלעד (ב"י עמוד שט ד"ה וכתב הר"א ש.) ולפי מה שכתבתי סימן ש"ט סעיף ג' [ס"ק ד] בשם התוספות [שבת קמב. א ד"ה חבל] אין צריך לזה: יא ינכר. ואי איכא הספק בניעור אין צריך לנער, וכמו שכתוב סימן ש"ט סעיף ג' (ב"ח עמוד שט):

דרך לחם למחרתיך"ש

בתי ב' כמו שהיא, כיון שהיום עם היחר מצדו יום: שם בהמתה י"ח: וכן אם צריך למקום המתה, עיין סימן ש"ט [סעיף ג]: שם וי"ח המתה. כל שם בו דבר האסור דלא הוי למידי מותר לטלטל הכלי, שהדבר הוא בטל לנבו כלו, כגון ציורי סבות שבת גר, תוספות שבת דף מ"ז ע"א ד"ה הוין. מנה הירוד בשבת מותר לשבת ולתוך הימני, ולא הוי טול או מוקפה בשבת:

באר היטב

(יא) השוב, ואע"ג שכלל העולם הוא חשוב, אם אינו חשוב לדידיה לא מקרי חשוב, והוא הדין איסבה, עיין סוף סימן ש"ח [מ"ח ס"ק טו]: (יב) בהמתה ודוקא אם צריך לאפרו אי אם צריך למקום המתה, כל"ל, ט"ו [ס"ק ז]: (ג) ינער. ואי איכא הספק בניעור אין צריך לנער, כמו שכתוב סימן ש"ט סעיף ג' /ג"ח. [מ"ח ס"ק ו]: (ד) ח'בד, נראה דהיינו מערב שבת, ונעשה בין השמשות נשים לדבר איסור, או לא מהני מה שיניח בשבת דבר היחר ג"כ עליו, אבל אם בשבת הונח עליו דבר איסור, הואיל ובין השמשות לא התקלפו הוי ליה מוקפה לחצי שבת, וקיימא לן אין מוקפה לחצי שבת, אלא שכל זמן שהאיסור עליו אסור בטלטול, על כן מותר להניח דברים של היחר חסונים מן האיסור

ד' דהיכים במ"א אצלו. וקשה דנלאו הכי שרי לנבשו, דהא ללוך גופו שרי כמו שכתוב לעיל, וי"ל דהכי קאמר, אפילו ברשות הרבים שרי לנבשו, דהיכים בטל אצלו, וי"א שם כן על כל פנים שרי להניח דבר בתוכו ולטול ממנו, דללוך מקומו מותר. ואפילו לפי מה שכתבתי לעיל [ס"ק ה] בשם הר"א ש, הכא שרי, דהא חזינן דלא קפיד עליו: ז' הווא"ח ואין וברו. כלומר דהיכים אינה תפורה לארצה צבגד, אלא פיה לבד תפור, והיא כולה תלויה (ב"י סימן שט עמוד שט ד"ה כתוב בתוספת הדפוס). משמע דאם הוא תפור כולו צבגד אמרינן דכל הבגד נעשה בסיס. וקשה, דהא מיידי בשבת ואם כן אפילו הוא על עיקר הבגד לא נעשה בסיס, וי"ל דמכל מוקף היה צריך לנער המעות, כמו שכתוב סימן ש"ט סעיף ד', חלל כיון דאינו מונח על עיקר הבגד י"א אין צריך לנער. חלל הרמב"ם [פירוש המשניות] כתב במסקת כלים [פרק יח משנה ב] י"ח גבי מוכני ח"ל, כיון דאינה נשמטת אם כן אי אפשר לסלק המעות אלא א"כ יטלטל השדה עם המעות, ולכן מותר לגוררה, עכ"ל. וכיון שדין זה דכיס

א; רמ"א
הן תוספות
ו"ח שם סימן
שם טו, י"ח:
שם טז מהא
וכשרים
שם ד"ה
ר"ק ט"ז:
זשופה י"ח
דף מג"ז:

ח' רמ"א
ף י"ב:
סעיף ה'
ד שט ד"ה
ה תשובת
כס סימן ח'
ז"ח:
ה תשובת
שב"א י"ח:
ת"ח:

→

←

מבקר רב יצחק א. א.

פ"ת מהר"א שו"ת אורח חיים

ה'ת"ש. כ"א

בעוה"ש"ה

ספר

מ"ל מלאכות

חלק שלישי

הלכות מבוארים, על שאר הלכות שבת
נאמרים, אוהב ד' שערי ציון בשערים, אשר
הלכותיה תלויות כהררים, מדברי ש"ם
ראשונים ואחרונים, ועד השולחן ערוך ונושאי
כליו מחוברים, ואתו עמו דעת גדולי האחרונים,
בהלכתא רבתא לשבתא

בעור השי"ת החונן לאדם דעת

חיים קלמן גוטמאן

ברוקלין נוא יארק יצ"ו

שנת תש"פ לפ"ק

פירות נושרים ולא עדיפי הנתלשים ממאי
דנפלו מאיליהם (ממילא הוא מוקצה).

ונחזור לדברי הדרישה, שחידש בדבריו דין
גמרו ביד"א הוא דוקא בהתחיל
מבע"י, דאזי דעתו של אדם שיהא ראויה לו
ואינו מקצה דעתו ממנו. בסברא זו השתמש
המג"א לבאר דעת היש אוסרים לאסור פת
שאפה עכו"ם בשבת אפי' מחיטים שכבר נטחן
מבעוד יום או אם היו חיטים ביה"ש, דכל שלא
התחיל פעולת אותו דבר עצמו שמתקן ממנו
בשבת לא שייך גמרו בידי אדם, משו"ה באופה
מן קמח פת כל שלא התחיל האפייה עצמה לא
שייך סברת גמרו ביד"א אף שכבר התחיל
לטוחנו מבע"י, וזה חידוש יותר ממש"כ
הדרישה הנ"ל בלא התחיל כלל קצירת הפירות
לא שייך סברת גמרו ביד"א, ולהמג"א הוסיף
יותר מזה, דהיש אוסרים (נמי ס"י שכ"ה) ס"ל
דגמרו ביד"א שייך דוקא בשכבר התחיל
פעולת גמר התיקון, היינו עשיית העיסה.

נולד

(ו) סוגי נולד מתחלקת לפי מדריגתם, א -
נולד גמור, שנשתנה לגמרי הדבר
בשבת ממה שהיה בתחלה, כגון עצים שנשרף
וכלה לגמרי ונעשה אפר, בזה אפי' רבי שמעון
מודה דהוי נולד כמבואר במג"א (ס"י ש"י סק"ח)
ומקורו מדברי התוס' בעירובין (דף מ"ו ע"א ד"ה
ל), ודוגמא לזה כהיום מי נוטפין מן העיר
קאנדישן (דהרי מיס נעצס לא חשיב נולד לרבי שמעון
דמיינד יידי נעצס וכבר הס מיס נתון העצס, משח"כ
מיס אלו מחייב ע"י כח המחלק את הלמות שהוא
נלווה). ב - יש סוג נולד דנשתנה ממה שהיה
עומד בתחילה, כמו גרעיני פירי אחר אכילת
הפירי, וכן עצמות שנשאר אחר אכילת הבשר,
דבכניסת השבת היו חלק מן האוכל ונטפל
אליה וכאוכל חשיבי, ואחר שאכל הבשר אינן

שיפלו מאיליהן לא חשיבי גמרו בידי אדם,
עכת"ד ב"י. והב"ח הקשה דדברי הב"י
תמוהים, דאדרבה כל שאפשר שיוגמר מאיליו
עדיפי דכל שכן דלא הוי מוקצה, והעלה הב"ח
לחלק דגמרו בידי אדם שייך דוקא בדיחוי
שבא ע"י אדם, אבל בדיחוי בידי שמים כגון
מחובר וכדומה לא שייך סברא גמרו בידי אדם,
והרא"ש קאי על דיחוי שעשה עכו"ם בחיטים
ע"י הטחינה שעשאו קמח או עיסה, משו"ה
שייך סברת גמרו בידי אדם, עכת"ד. היוצא
מדברי הב"ח הנ"ל ביסוד גמרו בידי אדם,
לחלק בין דחייה בידי אדם דבזה יועיל סברת
גמרו בידי אדם משא"כ בדחייה בידי שמים.

גם הדרישה האריך בקושיית הב"י דפירות
עכו"ם שתלשן לעצמו לא יהא מוקצה
דהרי גמרו בידי אדם, ומשמעות תירוצו דלא
שייך גמרו בידי אדם אלא בשכבר התחיל
להכינו מבעוד יום, אבל שנעשה כולו בשבת
ולא התחיל כלל מבעו"י לא שייך כלל גמרו
בידי אדם, וטעם הדבר דכל שכבר התחיל
לתקנו מבעו"י אין אדם מקצה ממנו דעתו,
דהרי עומד להיות ראויות לו לאדם בשבת,
עכת"ד.

והמג"א (ס"ק י"ב) הביא קושיית ב"י הנ"ל,
ותוכן תירוצו לפי מה שביאר
המחצית השקל, דאין הכי נמי דגם במחובר
שייך גמרו ביד"א, רק כיון דגזרו חז"ל פירות
הנושרים משום יעלה ויתלוש גזרו עליהו גם
בתלשן עכו"ם דלא עדיפי מנשרו מאיליהם,
וכיון שנאסר לאכלם ממילא הוי מוקצה
בטלטול. ולשון המג"א בשם הרא"ש ואסרו
להו פירות הנתלשים (ע"י עכו"ם) משום נולד,
גזירה שמא יעלה ויתלוש עכו"ל, הוא דוחק. ע"י
שו"ע התניא (ס"י ש"י סעיף ג') ונפלו ממילא ס"י
סק"ז קו"א סק"ד) דעיקר האיסור משום גזירת

תכלית
קדושה
הנלה
יועלו
בגר
נרצה
נגותן
שולן
יודאי
זיקון
אפילו
כ"פ
מיגר
מרה

זכ"ס
זיאר
זחנו
זיות
זפני
זדון
זש"י
זבא

זדין
זאף
זמס
זיבי
זסי
ז"ם
ז"ן
ז"ן
זדס
זכל
זגון

ראויים אלא לאכילת בהמה [דבאינן ראויין כלל הוי מוקצה מחמת גופו], חשיבי נולד, כמבואר בגמ' (שנת דף קמ"ג ע"א) ובשו"ע (סי' ט"ח סעיף כ"ו) מג"א (ס"ק מ"ט), ובוזה פליגי ר' יודא ור"ש. אבל חיטים שנטחנו ביו"ט אע"פ שהקמח נולד ביו"ט ע"י הטחינה, לא חשיב נולד דהרי התבואה עצמה קודם שטחנה היתה ראויה לאכילה לעשות ממנו קליות, ונמצא שהקמח הזה אינו אלא כאוכל הנפרד מן אוכל אחר (שו"ע סמ"א סי' תקי"ו סעיף ג').

או מהני דעתו גילוי' בנו"ד

דעתיה עליה לענין נולד — יש לדון בדיון נולד אם בכניסת השבת חשב על זה, כגון גרעינים שנשארו אחר אכילת הפירי או עצמות שנשארו אחר אכילת בשר שהי' יודע מבערב שיאכל האוכל וישאר הגרעין, אם חל עליהו דין נולד. דבר זה מתבאר היטיב בתוס' (שנת דף כ"ט ע"א ד"ה אלן) ובהל' יו"ט (סי' תק"א סעי' ז' ונמנ"א סק"ה, ונסי' תל"ט מג"א סק"ט) דגרעיני פרי חשיב נולד אף דמעיקרא דעתיה עליה, משום דמעיקרא חשיבי כאוכל עצמה כיון דצריכין להאוכל, ולא מהני דעתיה עליה מאתמול. וכתבו שם התוס', דשאני אווז שכבר נשחט מעיו"ט, וביו"ט הוציא ממנו הבני מעים מותר ליתנן לכלבים ולא חשיבי נולד, דכבר מאתמול מעיו"ט היה דעתו לכך, כמבואר סברא זו בגמרא (שנת דף קמ"ג ע"ג), היינו טעמא דמועיל שם דעתו דכיון דמבעוד יום כבר נשחט ואין הבני מעיים צריכין לאווז, או שפיר מועיל דעתו מעיו"ט דעומד לכך, משא"כ גרעיני פירי וכדומה כל זמן שלא אכל הפירי הוה צורך הפירי עם הגרעין, עכת"ד.

בשו"ע התניא (קונטרס אחרון סי' תקי"ח סק"ה) העלה בשיטת מג"א הג"ל, דמה שכתבו התוס' דלא מהני דעתיה עליו מעיו"ט בנו"ד, זהו דוקא בגרעינים וכדומה שהם נטפל

לדבר אחר, ואותו דבר עצמו אינו עומד לכך, לא אינו מועיל דעתו לענין הגרעין לאחר שנפרד מן האוכל. אבל כל דבר שהוא בעצמה נשתנה ביו"ט, ומאתמול היה דעתו על זה, מועיל דעתו לכך ולא חשיבי נולד, ומשו"ה בהמה מסוכנת מעיו"ט שנתנבלה ביו"ט ל"ה נולד, ודוקא בהמה בריאה שמתה חשיבי נולד כמבואר במג"א (סי' תל"ו), דבהמה בריאה לא היתה עומד לכך. ועד"ז יש לבאר דחלב שנחלב ביו"ט חשיבי נולד, דחלב הרי הוא חלק מהבהמה וטפל לה כמו גרעיני פירי, ולא יועיל דעתו לכך שרוצה לחלוב ממנו החלב.

והוסיף עוד השו"ע התניא דעל כרחק גם לשיטת מג"א דנולד שנשתנה כל גופה מועיל דעתו לכך מאתמול, עדיין צריך לחלק בין נולד לנולד, דדוקא בנו"ד כי האי דמעיקרא מיכסי והשתא מיגלי מועיל דעתו, או בהמה מסוכנת ומתה דליכא שינוי בגופה, אבל כל שיש שינוי בגופה לגמרי לא יועיל דעתו דהרי הסקה בכלים ונעשית שבירי כלים, עכ"ל מיירי באדם שאין לו עצים דאליה איכא בל תשחית, א"כ בודאי בבין השמשות כבר הו' דעתו להסיק הכלים, אפ"ה חשיב שבריהם נולד כיון דנשתנה לגמרי, וכן פתילה (שנת דף כ"ט ע"ג) דהמדליק פתילה חשיבי נולד אף דעומדת מתחלה לכך להדליקה ביו"ט דחובה להדליק נר יו"ט, אלא ודאי כל שנשתנה לגמרי חשיבי נולד אפי' דעתו לכך.

אין מוקצה בש"ל נכרי

(ו) **בסי' ש"י** (סעי' כ') הובא ברמ"א בשם הכלבו (סי' ל"א) דאין הכנה בשל נכרי, ואפי' גרוגרת וצמוקים שבידו לא הוי מוקצה. וכן מצינו בסי' תצ"ז (סעיף ט"ו) גבי יוני שובך הקטנים שאינם מפריחים דמותר לצודן, אבל הזמנה מעיו"ט צריכין שהרי יכול לדדות ולהתרחק מחוץ לקן (כמנ"ל שם נסעי'

ט'), אפ"ה אם הנכו לפי שאין העכו"ל שהבעלים לא הוקצו העולם (פמ"ג ס"א ס' סי' תל"ו) העיר על דין זה בשם יש אוו בהמחבר (סי' תל"ו) תצ"ח (סעיף ג') כל השנה חוץ לת עכו"ם לא !

דעת

אמנם בספר בית דברי הפוסקים מודים ל הפוסקים מודים ל הבית יוסף דבר"ן (הכלבו דאין מוקצה אי סבירא ל' כדעת הר"ן שם שאין הגוי על הכל, כמו שאמו וכו', ומכאן אתה ד שאפאן או בשלן ו דברים שאין בהם כ לישראל (נשנת) ואי שראויין מתחלתן מוקצה הן ואסורין וכ"ה נחל"ד סי' טו מוקצה בשבת משו הרי מוכח מדברי ה שבישלן או אפאן ולפ"ז גרוגרות וצמ הר"ן, ולדעת הכלב למאן דאית ליה מו דבריו "למו" שיש דאית ליה מוקצה בידים, כל שלא וממילא גם של עכ דחייב בידים. אבל